■ Мы і свет

НАШЫ РЭКІ — ФІНСКІЯ БЕРАГІ

Фінляндыя — адна з самых прыгожых краін Скандынавіі. Прырода Фінляндыі вельмі разнастайная. У краіне каля 188 тысяч азёр, а 69 адсоткаў тэрыторыі краіны займаюць лясы. Фінляндыю часам называюць Suomi, што па адной з версій азначае «краіна тысячы азёр і балот». Аднак існуе шмат тэорый паходжання слова Suomi. Адна з іх сцвярджае, што старажытныя пасяленцы называлі месца, дзе яны жылі, zeme — зямля. А гэта адпавядае славянскай назве зямля (руск.), жемя (па-польску), зямная (чэшск.), жяме (літоўск.), земе (латышск.). З часам гэтае слова трансфармавалася ў sdme, а ад яго ў hdme і soome, адкуль і пайшла назва Фінляндыі Suomi.

Сёння Фінляндыя — краіна інавацый і брэндаў. У рэйтынгу FutureBrand Фінляндыя займае 8 месца са 113 краін свету. Яна падарыла нам сусветна вядомыя Nokia, Kone, Valio, Stockman, Lumene, Paulig, Finlandia Vodka, Abloy, Angry Birds, Fazer, Lassie, Luhta... Аб краіне і развіцці дружалюбных адносін паміж нашымі дзяржавамі «Звяздзе» расказаў кіраўнік аддзялення Пасольства Фінляндыі ў Рэспубліцы Беларусь спадар Лаўры ПУЛОЛА.

— Наша рэспубліка гістарычна звязана са скандынаўскімі краінамі. Фінляндыя больш за 600 гадоў знаходзілася пад уплывам Швецыі, і гэта, вядома ж, адбілася на сучаснай культуры і традыцыях. Сёння Фінляндыю і скандынаўскія краіны аб'ядноўваюць супольныя каштоўнасці, звычкі і лад жыцця. З 1809-га па 1917 год Фінляндыя была аўтаномным Вялікім Княствам Фінляндскім, уваходзіла ў склад Расійскай імперыі. У 1917 годзе краіна атрымала незалежнасць, якая заклала аснову нашай сённяшняй ідэнтычнасці. Для нас важны канструктыўны погляд на свет: як на Захад, так і на Усход. Гэта супадае з нашымі інтарэсамі ў сферы палітыкі, культуры і эканомікі. Нягледзячы на тое, што Фінляндыя — невялікая краіна з насельніцтвам 5,2 мільёна чалавек, яна адыгрывае важкую ролю не толькі ў сусветнай эканоміцы, але і ў глабальнай палітыцы ў якасці актыўнага члена Еўрапейскага саюза, ААН і іншых міжнародных арганізацый.

Дыпламатычныя адносіны паміж Фінляндыяй і Беларуссю былі ўстаноўлены 26 лютага 1992 года. Варта падкрэсліць, што ў нас няма праблем і супярэчнасцяў у двухбаковых адносінах і яны развіваюцца паступова. Адным з важных крокаў стала адкрыццё Пасольства Беларусі ў Фінляндыі ў лютым 2012 года. Безумоўна, гэта будзе спрыяць развіццю і пашырэнню кантактаў.

Мінулай восенню Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Рэспублікі Беларусь у Фінляндскай Рэспубліцы прызначаны Аляксандр Астроўскі. Думаецца, ён будзе надалей умацоўваць і пашыраць тыя кантакты і сувязі, якія былі напрацаваны Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Рэспублікі Беларусь у Літоўскай Рэспубліцы і па сумяшчальніцтве ў Фінляндскай Рэспубліцы Уладзімірам Дражыным, які зрабіў вельмі шмат для таго, каб фінскія інвестыцыі былі шырэй прадстаўлены ў Беларусі.

Аддзяленне Пасольства Фінляндыі ў Рэспубліцы Беларусь працуе ў Мінску з 1 кастрычніка 2010 года. Гэта даволі невялікі тэрмін, але мы вучымся працаваць у вашай краіне, пашыраем і ўмацоўваем сувязі з дзяржаўнымі структурамі, развіваем двухбаковыя кантакты ў галіне эканомікі, аказваем падтрымку нашым інвестыцыйным партнёрам.

— Ці ёсць тэндэнцыі росту тавараабароту паміж краінамі? Якія?

— У цэлым назіраецца іх рост. Напрыклад, у 2007 годзе імпарт з Беларусі ў Фінляндыю склаў $50,8 млн, а экспарт з Фінляндыі ў Беларусь — $63,5 млн. У 2012 годзе імпарт у Фінляндыю склаў 175,1 млн, а экспарт з Фінляндыі ў Беларусь — $75,1 млн. Такім чынам, нашы краіны маюць досыць паспяховыя паступальныя эканамічныя адносіны. 2013 год у цэлым быў даволі цяжкім для сусветнай эканомікі. Але, вядома ж, мы спадзяёмся, што ў будучыні аб'ёмы гандлю будуць толькі павялічвацца.

Фінляндыя служыць добрым прыкладам таго, як можна падтрымліваць дружалюбныя адносіны і з Захадам, і з Усходам.

Па інфармацыі нашай мытнай службы, у 2012 годзе асноўнымі відамі беларускіх тавараў, імпартуемых Фінляндыяй, можна назваць нафтапрадукты, соль, футравую сыравіну, жалеза і вырабы з нелегіраванай сталі. З Фінляндыі ў Беларусь завозілі свінец і свінцовыя вырабы, муку, крухмал, збожжавыя і травы, трыкатажнае палатно, цэлюлозную драўніну і фарбавальнікі.

Вядома, гэта далёка не ўвесь пералік тавараў. Напрыклад, вядомы фінскі брэнд Nokia таксама прадстаўлены ў Беларусі, хоць мяркую, што гэтая прадукцыя імпартуецца ў Беларусь праз Еўропу ці Кітай. У беларускіх крамах можна знайсці прадукцыю кампаніі Valio, — гэта фінскі плаўлены сыр, пастаўкі якога былі наладжаны яшчэ з часоў Савецкага Саюза. Некаторыя брэнды фінскага адзення беларусы могуць набыць сёння ў крамах.

У Фінляндыі можна знайсці, напрыклад, беларускую тэкстыльную прадукцыю. Мяркую, у гэтай галіне ў нашых краін ёсць добрыя магчымасці для супрацоўніцтва.

— Назавіце найбольш буйныя фінскія інвестыцыйныя праекты ў Рэспубліцы Беларусь.

— Адным з іх з'яўляецца набыццё фінскай кампаніяй Olvi асноўнага пакета акцый ААТ «Лідскае піва». Вы можаце бачыць на прылаўках беларускіх крам новыя гатункі піва і сідру, а таксама напояў пад фінскімі брэндамі, напрыклад «Angry Birds». Гэта назва гульні для мабільных тэлефонаў, распрацаванай фінскай кампаніяй Rovio, якая стала адной з самых папулярных у свеце.

Існуе шэраг дробных і сярэдніх фінскіх праектаў. Напрыклад, у машынабудаўнічай галіне. Я меў зносіны з фінскімі бізнесменамі, якія валодаюць невялікімі фірмамі ў рэгіёнах Беларусі. Цяпер у краіне дзейнічае 25 прадпрыемстваў з фінскім капіталам. Мне здаецца, што колькасць інвестараў менавіта ў дробным і сярэднім бізнесе ў Рэспубліцы Беларусь магла б быць большай. Ёсць пэўныя рызыкі і складанасці ў інвестыцыйным заканадаўстве Беларусі, якія перашкаджаюць развіццю фінскага бізнесу.

Здаецца, Беларусі трэба інтэнсіўна працаваць над іміджам краіны ў свеце. На жаль, «беларускі брэнд» у ім мае не вельмі моцныя пазіцыі. Замежныя журналісты асвятляюць у асноўным палітычныя праблемы і надаюць гэтаму шмат увагі замест таго, каб распавядаць аб магчымасцях развіцця. І калі гэтая інфармацыя запаўняе ўсю сусветную інфармацыйную прастору, у людзей ёсць толькі адно ўспрыманне краіны — так званы стэрэатып. Аднак існуюць кампаніі, якія працуюць з былымі савецкімі краінамі (у тым ліку і з Беларуссю) і вядуць паспяховыя дзелавыя адносіны з беларускімі партнёрамі, нягледзячы на тое, што рынак Беларусі — не самы просты для замежных кампаній. Яны, напрыклад, бачаць патэнцыял для ўваходжання на рынкі Мытнага саюза праз Беларусь.

— Якія кірункі з'яўляюцца перспектыўнымі для двухбаковага супрацоўніцтва?

— Перспектыўнымі я назваў бы галіны энергетыкі, прамысловасці, машынабудавання, будаўніцтва і будаўнічых матэрыялаў. Хацеў бы адзначыць сферы hi-tech і startup. Фінляндыя (асабліва наша сталіца Хельсінкі) з'яўляецца сёння адным з самых цікавых цэнтраў для startup у Еўропе і, магчыма, ва ўсім свеце. Startup — гэта нядаўна створаныя кампаніі або праекты ў асноўным у галіне IT, якія знаходзяцца на стадыі даследавання рынку і пошуку выгаднай рэалізацыі. Гэта венчурныя праекты. Нядаўна ў Хельсінкі прайшла буйная канферэнцыя startup, у якой прынялі ўдзел і беларускія праекты. Я вельмі рады, што беларусы змаглі вывучыць фінскі вопыт, і, спадзяюся, ён будзе карысны ў будучыні для развіцця кампаній startup Беларусі. Новыя сувязі змогуць паглыбіць узаемадзеянне менавіта ў гэтым сектары.

У Фінляндыі малы і сярэдні бізнес адыгрывае вялікую ролю ў развіцці эканомікі краіны. Надаючы асаблівую ўвагу галіне машынабудавання, дрэваапрацоўкі, цяжкай прамысловасці і галіне «зялёных» тэхналогій, фінскае кіраўніцтва сочыць за развіццём інавацый, бо важна не прапусціць новую ідэю, якая можа стаць «другой Nokia». Любая краіна зацікаўлена ў гэтым. Добрым прыкладам з'яўляецца распрацоўка кампаніяй Rovio мабільнай гульні «Angry Birds». У Фінляндыі шырока прадстаўлены сектар інавацыйных распрацовак у сферы IT, шэраг маладых кампаній займае першыя месцы ў сусветных рэйтынгах і зарабляе вялікія грошы. Напрыклад, кампанія Supercell, вытворца такіх гульняў, як «Hayday» і «Clash of Clans» прадала 51% акцый Японіі і атрымала $1,5 млрд, а ў фірме працуюць толькі 100 чалавек.

Мне хацелася б, каб супрацоўніцтва паміж фінскімі і беларускімі ўніверсітэтамі паглыбілася, што дало б магчымасць абмену вопытам на акадэмічным узроўні.

Развіццё адносін у сферы культуры вельмі важна для нашых краін. Напрыклад, сёлета ў Фінляндыі чакаюць правядзення выстаў карцін з Нацыянальнага мастацкага музея і музея Марка Шагала. Я ўпэўнены, што яны будуць мець вялікі поспех, бо многія ведаюць імя Марка Шагала, аднак мала хто ведае, што ён родам з беларускага горада Віцебска.

Нягледзячы на тое, што Беларусь не мае прамога выхаду да Балтыйскага мора, такія буйныя рэкі Беларусі, як Заходняя Дзвіна і яе прытокі, Нёман, упадаюць у яго. Яно асаблівае: не вельмі глыбокае і не вельмі салёнае.

Значную частку прэснай вады, якая паступае ў Балтыку, нясуць беларускія рэкі. Беларусь і Фінляндыя, а таксама іншыя краіны рэгіёна, паспяхова ажыццявілі шэраг праектаў па ахове мора і працягваюць актыўна развіваць узаемадзеянне ў гэтай сферы.

— Што прывабна для фінскіх турыстаў у Беларусі?

— На жаль, у Фінляндыі недастаткова інфармацыі пра Беларусь у сферы турызму. У маі 2014 года ў Мінску пройдзе чэмпіянат свету па хакеі, што, я думаю, стане выдатнай магчымасцю для Беларусі паказаць свае турыстычныя маршруты. Многія журналісты і турысты змогуць наяве ўбачыць краіну і яе прыгажосць. Гэта добры шанц для Беларусі паказаць сябе! Напрыклад, калі ва Украіне праходзіў чэмпіянат свету па футболе, многія з турыстаў, якія наведалі спаборніцтвы, запланавалі прыехаць у краіну яшчэ раз. Я думаю, гэта магчыма і ў Беларусі — вядома, пры ўмове таго, што візавая палітыка будзе спрыяць уезду ў Беларусь.

— Якой вы бачыце будучыню двухбаковых адносін паміж Беларуссю і Фінляндыяй?

— Я спадзяюся і буду прыкладваць усе намаганні для таго, каб нашы сувязі пашыраліся і паглыбляліся, набывалі новы ўзровень. Бо нашы народы, калі паглядзець на гістарычнае развіццё, маюць шмат агульнага. Абедзве краіны з'яўляюцца суседзямі вялікага партнёра — Расіі. Фінляндыя служыць добрым прыкладам таго, як можна падтрымліваць дружалюбныя адносіны і з Захадам, і з Усходам. Праводзячы такую палітыку, краіна выйграе перш за ўсе ў эканамічным плане, прыцягваючы інвестыцыі і бізнес з заходніх і ўсходніх краін. Самае галоўнае ў сяброўскай палітыцы — гэта разуменне таго, што аб'яднанне або супрацоўніцтва зусім не павінна быць накіравана супраць кагосьці іншага.

Яўгенія РУПАКОВА

■ Неасабісты суб'ектыў

ВЫПРАБАВАННЕ ЧЫСЦІНЁЙ

Яго наша краіна ладзіць нам нават сваёй назвай. Ці вытрымліваем — вось у чым пытанне

ВЯСНА — час не толькі жыццядайны і самы прыгожы, але ў многім і для многіх вызначальны. Менавіта разам з першым цяплом прыходзіць жаданне памяняць нешта ў жыцці, прааналізаваць свае і тых, хто побач, думкі і ўчынкі. Вясна сваімі пранізлівымі промнямі яскрава высвечвае нас менавіта такімі, якія мы ёсць. Не толькі ў вобразна-псіхалагічным сэнсе — у самым што ні ёсць літаральна-натуральным.

Пра што гэта я? Каб зразумець, варта толькі выехаць за горад на некалькі кіламетраў, збавіць хуткасць і паглядзець уважліва на лес абапал дарогі. Асаблівую ўвагу варта звярнуць на наваколле трас мясцовага значэння ля якой-небудзь вёскі ці пасёлка. Спачатку, калі не прыглядацца, душа пачынае спяваць ад незвычайнай красавіцкай прыгажосці: наскрозь пранізаныя святлом узлескі і самі дрэвы, яшчэ без лісця, але ўжо ў радасным прадчуванні празрыста-зялёнага флёру і птушынага рознагалосся на галінках, а пад імі — пяшчотна-блакітныя ды бела-жоўтыя аблокі пралесак ды кураслепу... Толькі спяваць душы нядоўга, бо хочаш не хочаш, а заўважыш, што купка пралесак прабіваецца праз дзіравую выварку, кураслепы растуць сярод брудных пластыкавых бутэлек, а на галінках дрэў гайдаюцца рознакаляровыя цэлафанавыя пакеты. Усё тое, што стала непатрэбным на падворках вяскоўцаў ды дачнікаў, пакрысе за познюю восень ды раннюю вясну «перакачоўвае» ў бліжэйшы хмызняк ці лясок. Гэта мы так «наводзім парадак» на ўласных прысядзібных участках.

Пасля леснікі прыбіраюць (а ў асноўным — сама прырода хавае пад зелянінай) сляды такога нашага руплівага гаспадарання. На наступны год увесну мы зноў «абнаўляем» карціну, паказваючы, якія мы на самой справе. І гэта пры тым, што сёння амаль у кожнай вёсцы стаяць камунальныя кантэйнеры для смецця, якія своечасова вывозяцца. Але ж да кантэйнера дайсці трэба, а хмызы на рэчцы, лясок, арэшнік на старых курганах — за два крокі ад плота ці ад дарогі. А за лета ўсё роўна ўсё зарасце, патоне ды з зямлёй зраўнуецца...

Пры ўсім пры гэтым мы з гонарам кажам, цытуючы прыезджых, якая ў нас чыстая і дагледжаная краіна. Прычым робім гэта абсалютна шчыра, вельмі рэдка задумваючыся пра свой асабісты ўнёсак у гэту чысціню і дагледжанасць. А калі задумацца — ганарыцца, скажу я вам, асабліва няма чым. Чыстай і дагледжанай нашу Беларусь (сама назва якой абавязвае, каб яна такой і была, каб мы яе такой захавалі) робяць не яе жыхары, а спецыяльныя службы — камунальнікі, азеляняльнікі, прыродаахоўнікі. Выпрабаванне чысцінёй без іх мы наўрад ці доўга вытрымалі б. Прычым усе: і вяскоўцы, і гараджане...

НАША дворнічыха Паліна Віктараўна — асоба вельмі акуратная, але надзвычай уразлівая і эмацыянальная. Да таго ж — неабыякавая, бо жыве ў службовай кватэрцы ў нашым жа доме. Варта толькі паслухаць раніцай яе выказванні на адрас тых, хто накідаў у двары паперак і недакуркаў міма сметніц і на кветнікі, якія Паліна Віктараўна адна (гэта пры тым, што ў доме — 113 кватэр) росціць на гліністай глебе... Але асаблівая зона бітвы нашай дворнічыхі з хлюндрамі-жыхарамі — ліфт. Смецце на падлозе, надпісы на сценах — карацей, тым, хто едзе на сямнаццаты ці дзевятнаццаты паверх, сумна не бывае. Паліна Віктараўна ліфт пастаянна фарбавала, але, як толькі фарба падсыхала, — надпісы з'яўляліся зноў. Месяцы два назад яна гэтую безнадзейную справу пакінула. Цяпер у ліфце шмат цікавага: ад дэвізаў готаў, спрэчак, які футбольны клуб лепшы, МТЗ ці «Дынама» — да роспачна-дзіцячага: «Не хачу ў школу». Гэта пры тым, заўважу, што і бацькі, і дзеці ў нас жывуць прыстойныя: супрацоўнікі банкаў, падатковай інспекцыі, міліцыі (дом будаваўся долевым спосабам, сацыяльнага жылля ў нас няма). Апошняя спроба Паліны Віктараўны паўздзейнічаць на свядомасць была «прапагандысцкай» — яна на дзвярах ліфта павесіла вершык-заклік: «Друг мой, в лифте не кури, не мочись и не сори...» Назаўтра ўсе мы каталіся ў ліфце, на падлозе якога недакурак плаваў у лужыне жоўтага колеру — Паліна з раніцы, убачыўшы гэткае свінства, прыбіраць адмовілася. Надушаныя прыбраныя дамы (у тым ліку і ваша пакорная слуга) грэбліва моршчылі носікі, дагледжаныя мужчыны асцярожна пераступалі лужыну, каб не сапсаваць дарагія скураныя чаравікі... Нарэшце, Паліна злітавалася — узяла анучу, вядро з вадой і за дзве хвіліны прыбрала праблему, якая на працягу дня здавалася ўсім невырашальнай.

...ТЫЯ, каму давялося бываць у Берліне не ў раёне турыстычнага цэнтра, а ў спальных кварталах, вяртаюцца ў стане ціхага шоку. У сталіцы краіны, якая ў нашай свядомасці стала сінонімам парадку і акуратнасці, проста на вуліцах можна ўбачыць выкінутую старую мэблю, летам там складана прайсці, не ўступіўшы ў сабачае... самі ведаеце што, а зімой, калі здараецца снегапад, даводзіцца самім таптаць сцежку да метро. Мясцовыя жыхары да гэтага прывыклі, бо гэта рэчаіснасць: там няма дворнікаў як паняцця. Ніхто не хоча працаваць на гэткай «ганаровай пасадзе», шматлікія мігранты аддаюць перавагу дапамозе па беспрацоўю, да чаго грамадства ставіцца даволі спакойна: маўляў, гэта іх выбар, у нас дэмакратыя...

ЯПРА гэта, прыехаўшы першы раз пасля водпуску, большую частку якога правяла ў сяброў у Нойкёльне (раён Заходняга Берліна), расказвала тут усім знаёмым са здзіўленнем і, прызнаюся, з гонарам: маўляў, мы не такія. І пасля, колькі ні бывала там, гэты гонар, асабліва калі вярталася ў нашу чыстую Белую Русь, не знікаў. А вось цяпер, ведаеце, сумняваюся. Пэўна, таму, што выхадныя няўдалыя атрымаліся: спачатку ў вёску з'ездзіла, а пасля па мікраераёне каля дома пагуляла. А той, хто тэрыторыю павінен прыбіраць, акурат у той дзень ці то загуляў, ці то захварэў...

Алена ЛЯЎКОВІЧ

■ Варта паглядзець

Кірыл Мазураў. Непакорлівы беларус

Прэзентацыя аднайменнай дакументальнай кінастужкі адбудзецца сёння ў Доме Масквы. Аўтар сцэнарыя распавядае падрабязнасці

Аўтарам сцэнарыя гэтага расійска-беларускага праекта стала наша пісьменніца Наталля Голубева. Яе як гісторыка ў першую чаргу зацікавіла не столькі дзейнасць выдатнага партыйнага і грамадскага дзеяча, колькі асоба Мазурава. На такой «вышыні» ў Савецкім Саюзе ніколі не знаходзіўся ніводзін беларус! Толькі не ўсё ішло так гладка. Пра некаторыя перыпетыі лёсу першага ў свой час чалавека ў рэспубліцы расказалі сцэнарысту яго дочкі. Менавіта яны і стануць галоўнымі «суддзямі» кінастужкі. А пакуль Наталля ГОЛУБЕВА расказвае, чаму варта паглядзець фільм.

— Наталля Аляксандраўна, звычайна аўтары выбіраюць сваіх герояў невыпадкова. Чаму менавіта Мазураў?

— Мне даўно хацелася напісаць ці зняць кіно пра гэтага выдатнага чалавека, паказаць яго ролю і значэнне для рэспублікі. Многае, чым мы сёння ганарымся ў сельскай гаспадарцы, прамысловасці, культуры, сваімі вытокамі ўзыходзіць да дзесяцігоддзя кіраўніцтва Мазурава, да сярэдзіны складаных 1950—60-х гадоў. Эканамічныя рэформы ніколі не даюць хуткага эфекту, павінны прайсці гады, каб яны прынеслі вынікі. У перыяд Мазурава ў БССР закладваліся асновы нашай будучай стабільнасці, і гісторыя пацвердзіла, што прынятыя тады рашэнні ў многім былі правільнымі. Толькі гэта патрабавала вялікай мужнасці і цвёрдасці ў адстойванні сваёй пазіцыі.

Ва ўмовах жорсткай камандна-адміністрацыйнай сістэмы Кірыл Трафімавіч не баяўся прымаць смелыя рашэнні. Уяўляеце, што такое было не пагадзіцца з рэформамі Хрушчова ў галіне сельскай гаспадаркі, якія прадугледжвалі ліквідацыю прыватнага сектара? А Мазураў знішчаць падсобныя гаспадаркі не дазваляў, больш за тое, ён адстаяў спецыялізацыю. Менавіта ў той перыяд узніклі сённяшнія агракамбінаты «Сноў» Нясвіжскага раёна, «Прагрэс» у Верцялішках, «Рассвет» у Мышкавічах — гонар нашай сельскай гаспадаркі і сёння. На фоне распаду вёскі ў СССР Беларусь разам з Расіяй заставалася адзінай недатацыйнай рэспублікай, у адрозненне ад той жа Украіны. Ці што значыла выступіць супраць ліквідацыі цэнтралізаванай сістэмы кіравання, адмовіцца ад саўнаргасаў у кожнай вобласці як ад неэфектыўнай формы кіраўніцтва эканомікай? Па прыкладзе Мазурава рушылі ўслед 11 рэспублік. Гэта была смеласць, смеласць у інтарэсах дзяржавы. Ён часта спрачаўся, не згаджаўся, адстойваў свой пункт гледжання без аглядкі на тое, што мог страціць пасаду і сапсаваць сабе кар'еру.

— Што ў біяграфіі непакорлівага беларуса найбольш зачапіла?

— Яго прынцыповасць і смеласць. Сказаць «не» ўсемагутнаму Берыі, выступіць у падтрымку Хрушчова ў 1957 годзе, калі была распачата спроба яго зняцця з пасады. Мазураў быў упэўнены: пачатыя рэформы ў сельскай гаспадарцы патрэбна працягваць. Ён мог не паехаць на ўсесаюзны семінар у

Кінастужку сапраўды варта паглядзець. Не пашкадуеце, калі прыйдзеце на яе прэзентацыю сёння ў 18.30 у Дом Масквы, які знаходзіцца на вуліцы Камуністычнай, 86

Разань і нікога туды з рэспублікі не пусціць, бо разумеў, што вопыт па вытворчасці мяса і малака — ашуканства. Ды не проста не паехаць, а адкрыта сказаць пра гэта на бюро ЦК КПСС, прычым у той час, калі аб дэмакратыі і плюралізме ніхто і падумаць не мог! Нават слоў такіх у лексіконе партыйнай наменклатуры не было.

— Пра «востранькае» з жыцця партыйнага дзеяча даведаліся, напэўна, ад самых родных?

— У фільме ўпершыню расказваецца аб зваротным боку адносін у асяроддзі партыйнай вярхушкі. Аб тым, як былыя паплечнікі становяцца непрымірымымі ворагамі, як плятуцца інтрыгі, каб прыбраць з дарогі моцную, незалежную асобу. Менавіта Мазурава на Захадзе называлі ў ліку пераемнікаў Брэжнева. Малады, энергічны, прыхільнік рэформаў... Аб чым рэгулярна дакладваў генсеку старшыня КДБ Андропаў. Пра гэта ўпершыню расказваюць дочкі Мазурава.

— Ці разлічаны фільм на шырокага гледача?

— Усе фільмы праекта «Адваротны адлік», якія ствараюцца творчай майстэрняй Уладзіміра Бокуна па заказе тэлеканала АНТ, разлічаны на шырокую глядацкую аўдыторыю. У тым ліку яны павінны быць зразумелымі простаму чалавеку, якому хочацца ведаць сваю гісторыю. У кінастужцы выкарыстана шмат невядомых архіўных дакументаў, матэрыялаў, звязаных з рашэннямі ЦК КПБ, з якіх зняты грыф «сакрэтна» ці «абсалютна сакрэтна». Гэта фільм-расследаванне аб партыйных інтрыгах і складаных узаемаадносінах таго перыяду. Гэта фільм-даследаванне дзейнасці смелага і прынцыповага чалавека, які не клапаціўся пра чыны і званні, а жыў інтарэсамі рэспублікі. Гісторыю нялёгкай, неадназначнай эпохі і незалежнай асобы ў ёй мы хацелі расказаць простай мовай.

— Многія беларусы і дагэтуль памятаюць Кірыла Мазурава. Не баіцеся, што ў іх уяўленні ён крыху іншы і вам не паверыць?

— Пісаць, здымаць кіно на сучасныя тэмы нашмат складаней, чым пра падзеі, якія даўно мінулі. Вядома, яшчэ ёсць іх удзельнікі, жывыя сведкі. Але тым больш цікавай і адказнай будзе праца. Я не раз паўтарала, што гісторыя — самая канкрэтная навука, дзе ёсць канкрэтны гістарычны факт. На жаль, гісторыю любяць ідэалагізаваць, палітызаваць, кагосьці «паднімаць на шчыт», а чыесьці імёны пакідаць у забыцці. Наша творчая група імкнулася заставацца аб'ектыўнай і, грунтуючыся на канкрэтных гістарычных дакументах, успамінах відавочцаў, паказаць падзеі, асобу Мазурава, яго дзеянні і ўчынкі такімі, якімі яны былі на самой справе.

На прэзентацыю фільма ў Мінск прыехалі тры пакаленні Мазуравых — дзеці, унукі, праўнукі. 7 красавіка, у дзень нараджэння Кірыла Трафімавіча, адбудзецца паказ фільма на маскоўскім тэлеканале ТВЦ, а 9 красавіка — вялікая прэзентацыя ў Маскве. Спадзяюся, што імя Мазурава будзе не толькі вернута гісторыі. І эканамічныя рэформы, прапанаваныя ім ужо ў 70-х гадах разам з Касыгіным, знойдуць свайго даследчыка. Тым больш што многія іх палажэнні, у тым ліку аб сацыяльна-арыентаванай эканоміцы, застаюцца актуальнымі і сёння.

Вераніка КАНЮТА

КАМПОСЦЕРЫ І ВАЛІДАТАРЫ...

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

У транспарце ж людзі (асабліва пажылога ўзросту) працягвалі выказваць незадавальненне: вось лухты навыдумлялі! Зрэшты, новае заўсёды ўспрымаецца насцярожана — так ужо створаны чалавек. Але нельга не прызнаць, што «Мінсктранс», безумоўна, зрабіў крок да прагрэсу. Бо ва ўсім, як прынята казаць, «цывілізаваным свеце» электронная аплата праезду — пройдзены і даведзены «да розуму» этап. Калісь гэта непазбежна чакае і нас. А пакуль новыя кампосцеры і валідатары праходзяць «абкатку», паспрабуем прывесці адказы на самыя распаўсюджаныя пытанні, звязаныя з новай сістэмай.

НЕ ЗАБЛЫТАЦЦА Ў КАРТКАХ

Праезд ва ўсіх відах транспарту з 1 красавіка можна аплаціць пры дапамозе дзвюх бескантактных смарт-картак (БСК). Адна з іх прызначаецца для аплаты праезду ў метро. І хоць карткі ў «падземцы» — з'ява звыклая, новыя бескантактныя праязныя зручнейшыя за старыя магнітныя тым, што імі не трэба праводзіць па жолабе, а можна проста прыкласці да датчыка на турнікеце. Такой карткай па-ранейшаму можна аплачваць толькі паездкі ў метро. Колькасць паездак можа быць рознай: на месяц (з першага па апошні дзень месяца), на паўмесяца (з 1 па 15 чысло), на дэкаду (з першага чысла месяца да 10, з 11 да 20 і з 21 да апошняга чысла месяца), апроч таго — на перыяд 30, 15 і 10 дзён. Такія карткі будуць дзейнічаць не з пэўнага чысла, а з таго дня, які вы выбераце самі. А яшчэ ёсць праязныя на 5, 10, 20, 30, 40, 50, 60 паездак. Пры набыцці карткі метрапалітэна першы раз давядзецца заплаціць не толькі за будучыя паездкі, але і яе залогавы кошт — 10 тысяч рублёў.

Другая БСК — адзіны праязны «Мінсктранса», ён, як і былыя папяровыя праязныя, можа быць на адзін від транспарту, два, тры, чатыры (уключаючы аўтобус-экспрэс). Падрабязную інфармацыю пра тэрміны іх дзеяння можна знайсці на сайце «Мінсктранса». Такую картку таксама можна набыць на месяц, паўмесяца, дэкаду і на пэўную колькасць паездак — 5, 10, 20, 30, 40, 50 і 60. Калі вы купляеце праязны на пэўную колькасць паездак, выкарыстаць іх можна цягам 60 дзён, пачынаючы з даты пакупкі, ва ўсіх відах транспарту, апроч экспрэс-аўтобуса. Залогавы кошт адзінага праязнога «Мінсктранса», які таксама давядзецца заплаціць пры першай пакупцы, 12 тысяч рублёў.

Важны момант: пакуль сістэма электроннай аплаты праезду толькі ўваходзіць ва ўжытак, транспартнікі рэкамендуюць захоўваць папяровыя чэкі, якія пасажыр атрымлівае пры набыцці БСК. Як той казаў, на ўсялякі пажарны...

ТАЛОНЫ, ЖЭТОНЫ, SMS

Акрамя электронных праязных, у наземным грамадскім транспарце па-ранейшаму можна аплачваць праезд пры дапамозе аднаразовых талонаў. Толькі кампосцеры для іх цяпер таксама электронныя. Каб прабіць талон, трэба ўставіць яго край, на які ўказвае намаляваная на самім талоне стрэлачка, у адтуліну кампосцера, дачакацца гукавога і светлавога сігналу і дастаць. Пэўныя нязручнасці такога кампасціравання заключаюцца ў тым, што з першага разу ў вузкую шчыліну кампосцера трапіць бывае складана, асабліва калі край талона скамечаны, альбо транспарт гайдае падчас руху.

Пакуль сістэма электроннай аплаты праезду толькі ўваходзіць ва ўжытак, транспартнікі рэкамендуюць захоўваць папяровыя чэкі, якія пасажыр атрымлівае пры набыцці БСК.

У метро ж для аднаразовых паездак можна выкарыстоўваць старыя добрыя жэтоны. Але ёсць і яшчэ адно новаўвядзенне: у лютым у метрапалітэне з'явілася такая форма аплаты паездкі, як SMS-білет. Праўда, карыстацца паслугай пакуль што могуць толькі абаненты мабільнага аператара life:). Каб набыць такі білет, трэба даслаць бясплатнае SMS з тэкстам «1» на нумар 2255. У адказ на яго прыйдзе паведамленне з радкамі лічбаў, пасля чаго з рахунку абанента здымуць 3700 рублёў — кошт адной паездкі. Экран тэлефона з тэкстам паведамлення трэба паднесці да счытвальнай прылады на адлегласць 1—2 см. Рэакцыяй на гэта стане зялёная стрэлка, якая загарыцца на турнікеце. Можна ісці. Цікава, што SMS-білеты можна набываць «на будучыню»: яны дзейнічаюць цягам года пасля пакупкі. Пры гэтым, нават калі вы згубіце тэлефон, іх можна будзе аднавіць. Дарэчы, у першы дзень красавіка sms-білетаў скупілі рэкордную колькасць — 4,5 тысячы.

ПЫТАННІ ЗАСТАЮЦЦА...

Новая сістэма аплаты праезду можа здавацца складанай толькі напачатку, пакуль яе наладзяць, і ўсе прывыкнуць да новых прылад і навучацца карыстацца імі. Многія мінчане ўжо адточанымі да аўтаматызму рухамі, заходзячы ў транспарт, прыкладаюць карткі да валідатараў і кампасціруюць талоны. Але, як паказала практыка, інфармацыйны лікбез у выглядзе лістовак і рэкламных ролікаў «Мінсктранса» «дайшоў» не да ўсіх грамадзян, таму выраз «Тэхніка ў руках дзікуна — кавалак металу» застаецца актуальным.

У той жа час незразумелым для мінчан застаецца пытанне неабходнасці аўтарызаваць праязны ў салоне транспартнага сродку. Бо калі пасажыр ужо заплаціў за картку грошы, ён усё адно можа атрымаць штраф, калі не «адзначыцца» на валідатары. Часам, калі ў руках цяжкія сумкі, рабіць гэта бывае нязручна, а многія зусім забываюцца паднесці картку да датчыка. Спецыялісты «Мінсктранса» тлумачаць такую меру рэалізацыяй права грамадзяніна на праезд, а таксама кантролем пасажырапатоку...

Складана аплаціць праезд цягам прыпынку (і нават некалькіх) у час пік, бо дабрацца да нешматлікіх валідатараў і кампосцераў праблематычна. Таксама сумненні выклікае магчымасць рэвізораў запамінаць усіх пасажыраў, якія заходзяць у транспарт на адным прыпынку разам з імі, каб не аштрафаваць.

Карацей, складанасці пераходнага перыяду ёсць.

Але казаць пра нейкія вынікі і магчымыя карэктывы сістэмы аплаты праезду можна будзе не раней, чым праз месяц, гавораць спецыялісты.

Дзіяна СЕРАДЗЮК.

Фота Марыны БЕГУНКОВАЙ.